

Инж. Незабравка ВУШКОВА
– главен експерт в Горска
сетеконтролна станция
– София

Имам възможността да работя с най-ценните гори

Днес ще споделим работния ден на една от най-дългогодишните служителки на ГСС – София, инж. Незабравка Вушкова. Тя е един от малкото лесовъди, които работят в областта на горските репродуктивни материали, интродукцията на дървесни и храстови видове, опазването и възпроизводството на горските генетични ресурси.

Пътувайки за ДГС – Лесидрен – териториално поделение на Северозападното държавно предприятие – Враца, инж. Незабравка Вушкова ни запознава с основните дейности, които извършва като експерт в Горската семеконтролна станция. Те са свързани с прилагане на законодателството в областта на горските репродуктивни материали (ГРМ) – одобряване и отмяна на базови източници на ГРМ от горски дървесни и храстови видове. Организира, координира и контролира изграждането и стопанисването на Горската семепроизводствена база (ГСБ) за определения ѝ район на дейност.

И така, информирани и обогатени от разказа за специфичната лесокултурна дейност на експерта-лесовъд на Станцията, в която един ден е само малка частичка от работата, пристигахме в ДГС – Лесидрен.

Днес попадаме в тази част от работата на Станцията, която е свързана с лесоустройството, оценката, контрола, координацията и съгласуването на лесовъдската дейност за

бъдещото стопанисване и използване на насажденията, включени в горската семепроизводствена база.

На територията на Стопанството в момента се провежда теренната работа по инвентаризация на горските територии, извършвана от лесоустройствителите на „Призма инфо“ ЕООД, за изготвянето на новия Горскостопански план. Общата задача в момента е какви лесовъдски мероприятия ще се провеждат в насажденията – източници на репродуктивни материали, в следващите 10 години, така че те да изпълняват своите цели и задачи: осигуряване на устойчиви по количество и качество реколти; използване на горски репродуктивни материали

с контролиран произход; запазване на биологичното разнообразие и съхраняване на автохтонните и подобрените чрез методите на горската генетика и селекция генетични ресурси.

За днешния и утрешния ден са предвидени проверки на насажденията за семепроизводство, които са одобрени за базови източници за добив на горски репродуктивни материали. На базата на състоянието на всяко отделно насаждение се прави предложение за по-нататъшното му стопанисване. На територията на ДГС – Лесидрен, се намират 19 такива насаждения с обща площ 118 ха и днес трябва да се обхоят поне половината от тях.

За извършване на тази експертиза по състоянието и бъдещото стопанисване на ГСБ е назначена комисия от изпълнителния директор на ИАГ, която включва заинтересованите страни – инж. Цветомир Груев – главен експерт в РДГ – Ловеч, инж. Димитър Балкански – зам.-директор на ДГС – Лесидрен, инж. Веселин Маринков – ръководител-проект в лесоустройствена фирма „Призма инфо“ ЕООД (между другото известна с мотото „Партньорството с нас води до пристрастяване“), инж. Тодор Станчев – началник на ГСУ – Микре, инж. Димитър Димитров – началник на ГСУ – Лесидрен, и представители на ГСС – София – инж. Незабравка Вушкова, председател на комисията, и инж. Златина Цветанова. Не ни остава друго освен да гледаме и тайно да се възхищаваме на бързата и организирана работа на лесовъдите (сн. 1). Както и на колегиалност, изслушване на констатациите, професионално задаване на въпроси, бързина и точност, изградени от опита, и в голяма степен – и от обичта към работата, която вършат.

Навлизаме навътре в лоното на гората „Бялка“, взела името си от местността, върху която се разпростира. Под краката ни е бигор – парчета шуплеста варовикова скала, а около нас уникална автохтонна по-

пулация от зимен дъб. Задачата тук е първо да се извърши оценка на насаждението, въз основа на която се установява дали отговаря на изискванията да бъде включено в ГСБ (сн. 2). За целта инж. Вушкова и инж. Цветанова заедно с лесоустроителя инж. Маринков обхождат територията и попълват карнетите за характеристика и оценка на насаждение, предложено за източник на производство на репродуктивен материал от категория „селекциониран“ (сн. 3).

На пръв поглед тук, на терена, всеки работи за своята част от задачите, защото, накратко казано, лесоустройството дава количествената характеристика на насажденията, а горският семеконтрол – качествената. Но знаем, че в крайна сметка всичко ще се обедини в горскостопанската програма, по която горите „ще живеят“ в следващите 10 години.

В минути на малка почивка един по един от групата се сещат – за Нели и Веселин тук е третото лесоустройство, но за доайена инж. Груев е четвъртото.

Прехвърляме се в семепроизводствено насаждение, което се намира в защитената местност „Синкрия“. Естествено смесено насаждение от бук и дъб, в което се срещат и шестил, ясен, бреза, а букът – обръщат ни внимание – е на нехарактерна

надморска височина от 400 м (сн. 4). Тук специалистите подчертават значението на тези източници и използването и проучването на генетичен материал от тях във връзка с климатичните промени.

Още един обект в ГСУ – Микре – 140-годишно семепроизводствено насаждение от бук. Отново виждаме великолепието на зрялата гора, която ще продължи да дава живот на следващите поколения. Инж. Вушкова споделя: „Отминало е времето, когато съхраняването на горския генетичен фонд се е извършвало единствено чрез консервиране и забрана на възобновителни сечи, защото е отчетено, че това води до влошаване на съ-

стоянието на насажденията и дори до загуба на генетичен материал“. В съответствие с наредбите тук през 2021 г. е изведена възобновителна – групово-постепенна сеч с цел възобновяване на насаждението и за запазване на генетичните качества на стария дървостой.

Инж. Вушкова разказва: „Истинско предизвикателство за специалистите обаче се оказва провеждането на индивидуална селекция, при която се определят дървета „родители на фамилии“, или както са познати в нашата лесовъдска практика – „кандидат-елитни“ и „плюсови дървета“. В повечето случаи, за да откриеш едно подходящо, отговарящо на изискванията дърво, трябва да обходиш стотици хектари гора, но и удовлетворението е голямо“. След малко с помощта на инж. Вушкова се „запознаваме“ и с кандидат-елитното дърво от зимен дъб, намиращо се в семепроизводствено насаждение, което също притежава карнет с описание (сн. 5). Репродуктивен материал от такива дървета се интродуцира в семепроизводствените градини и географските култури.

Научаваме, че семепроизводствените насаждения, в зависимост от дървесния вид, трябва да отговарят на различни критерии, един от които е площта. За да съдържа доста-

Един ден на...

тъчно генетично разнообразие за бука например, площта на насаждението трябва да е най-малко 20 декара. И така посещаваме най-голямото по площ в района, което е от 176 дка (сн. 6).

Когато инж. Вушкова се завърне в офиса след свършената теренна работа, ѝ предстои изготвяне на необходимите документи, описания, карнети, протоколи, списъци, сверяване и съгласуване на данните с другите институции.

ПО ЧОВЕШКИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ПЪТЕКИ

Незабравка, родена в София, израства в семейството на инженер-лесовъдите Бойка и Богдан Василеви, чийто професионален живот преминава в горските служби на Рибарица, Етрополе, Ловеч, Коми АССР и централното горско ведомство. Но горският ѝ корен е още по-дълбок – и днес в с. Джурово хората помнят Евтим Горския, дядото на Нели, до когото тя като ученичка пише писма, адресирайки ги точно по този начин: „До Евтим Горския“. Въпреки тази силна „закваска“ по настояване на баща ѝ постъпва в Педагогическия институт в Сиктивкар – столицата на Автономната република Коми, в която работят по това време родителите ѝ.

След завръщането си в България Незабравка води 3-годишна неуспешна „борба“ с математиката в Софийския университет и най-накрая се прехвърля да учи във Висшия лесотехнически институт. Дипломира се през 1990 г., когато с настъпващите промени отпада разпределението ѝ за „Агролеспроект“. И така започва работа временно по заместване в лабораторията на Горската семеконтролна станция.

Нели, израснала в столицата и добила първата представа за горските територии от студентските практики, се влюбва в професията си и в местата, в които протича ежедневието ѝ – вековните букови гори на Стара планина, величествените иглолистни гори на Рила и Пирин, простора на Родопите и приказните липови насаждения в Лудогорието.

Разбира се, в ГСС – София, е попаднала на хора с авторитет в професията. От колегите, за които споменава с благодарност и обич – инженерите Свилена Божинова, Георги Панков, Христина Пипкова, Всеволод Стоянов, Вергил Христов, научава много. Практически опит и знания трупа и благодарение на колегите лесовъди от горските стопанства и регионалните дирекции по горите, с които работи през годините. Ето защо днес инж. Вушкова много държи да има приемственост между поколенията. И сме сигурни, че е отличен учител за младите и по най-добрия начин ще предаде опита си.

Не прекъсваме разказите ѝ за всекидневието на специалиста, който участва в подбора на най-хубавите насаждения за обособяване на

семенните бази, а когато базата е определена, как се следи и контролира състоянието ѝ. – Отборът на семенните бази у нас започва от 60-те години на XX в., когато идва времето на масовите залесявания – разказва инж. Вушкова, – и повечето от тях съществуват и до днес. „Образова“ ни и по въпроса за семепроизводствените градини. Разказва, че в някои от създаваните по-масово през 1986 – 1987 г. по идея на инж. Борис Бузов популационни семепроизводствени градини като млад специалист тя е участвала в извършването на селекция, когато те са били още в „детска“ възраст – 5 – 6-годишни. Днес от тях се добиват качествени репродуктивни материали. В годините е участвала в създаването на семепроизводствени градини от сребрист смърч, бяла мура, дребнолистна липа, летен дъб, черен бор на територията на ГСС – София.

От този човешки разказ разбираме, че животът на инж. Вушкова е постоянно пътуване и че е била в стотици различни горски територии, защото районът на нейната работа все е нараствал и спокойно може да се каже, че тя познава в подробности горите на половин България. И наивно я питаме дали е възможно да ги помни тези гори. На което тя се усмихва и казва: „Разбира се, всяка от тях е уникална, а аз имам възможността да работя с най-ценните гори“. Нели не е от хората, които ще се изхвърлят с високопарни фрази, и когато я питаме кога е била щастлива с професията си, казва просто: „Когато виждах смисъл в работата си, бях много щастлива“.

Има едни лесовъди експерти в специализираните звена на ИАГ, които рядко са на преден план, но съвместно и експертно вършат своята лесовъдска работа, знаейт, че тя е адресирана към бъдещите поколения и средата, в която те ще живеят.

Когато яркото злато на есенния ден премина в спокойната мед на залеза, с изненада установяваме, че работният ден на инж. Незабравка Вушкова отдавна е отминал. За да започне отново утре, както е вече 33 години, все на едно и също място – Горската семеконтролна станция – София.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

